

Срђан КАТИЋ*

Историјски институт
Београд

Татјана КАТИЋ**

Историјски институт
Београд

НЕКОЛИКО ДОКУМЕНАТА О РУДНИКУ БРСКОВО У 16. ВЕКУ***

Анстракт: У раду су представљена три османска документа из друге половине 16. века, која оповргавају распрострањено мишљење да је рудник Брсково престао са радом убрзо после турског освајања. Такође је скренута пажња на неколико фрагментарних података који ближе расветљавају питање закупа рудника и обима његовог хаса.

Кључне речи: Османско царство, Брсково, рударство, сарафи, хас, 16. век.

Брсково, једно од најстаријих и највећих рударских и трговачких места српске средњовековне државе, пало је под турску власт, највероватније 1396. године, после слома обласног господара Вука Бранковића.¹ Да ли су га Турци Османлије касније уступили Стефану Лазаревићу, како

* srdjan.katic@iib.ac.rs

** tatjana.katic@iib.ac.rs

*** Рад је настао као резултат истраживања на пројекту Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије *Од универзалних царстава ка националним државама. Друштвене и политичке промене у Србији и на Балкану* (Ев. бр. 177030).

¹ Комплетан преглед извора и литературе о средњовековном Брскову у *Лексикон градова и тргова средњовековних српских земаља – према писаним изворима*, Београд 2010, 59–60.

се претпоставља,² или су његове приходе задржали за себе, тешко је са сигурношћу рећи.³ Познато је да су 1402. године, поједини делови Вукове области враћени његовој удовици и синовима, али да ли је међу њима било и Брсково, такође је у сфери нагађања.⁴

Рудник Брсково је, како се сматрало, радио још коју деценију после турског освајања, а затим сасвим запустео.⁵ Милан Васић је једини поменуо да је рудник радио и у наредном периоду.⁶ Он је, на основу регеста два документа из средине шездесетих година 16. века⁷ написао следеће: „Рудник Брсково радио је у 16. вијеку. Не зна се, међутим, тачно ни колико је дуго био експлоатисан ни колики је био обим производње. Постоји само султански берат који говори о емину тога рудника и о кнезу у рударском насељу“.⁸ Васић није разматрао садржину поменутих докумената, нити се касније бавио овим питањем, због чега његова штура али значајна констатација није привукла већу пажњу.⁹

С обзиром на то да поменута два документа садрже важне податке о Брскову и да у истој архивској серији постоји још једна заповест, која се односи на ангажовање сарафа у руднику и додељивање већег броја села радничком хасу,¹⁰ одлучили смо се за њихово објављивање.

² М. Динић, *Област Бранковића*, Српске земље у средњем веку. Историјско-географске судије, Београд 1978, 154–155.

³ Османлије су крајем 14. века убирали приходе од брсковске царине, о чему сведочи молба дубровачких трговаца из 1399. године. М. Пуцић, *Споменици србски*, I, Београд 1858, 26–27.

⁴ М. Динић, нав. дело, 155.

⁵ Овом мишљењу допринело је писмо Дубровчана из 1433. године, у коме Брсково помињу као напуштено трговачко место. *Зборник Константина Јиречека*, I, Београд 1959, 270, нап. 186.

⁶ М. Васић, *Градови под турском влашћу*, Историја Црне Горе, III, Титоград 1975, 562.

⁷ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi* (даље ВОА), *Maliyeden Müdevver Defterler* (даље *MAD*) *ni*. 2775, s. 249, 417. Васић је користио фотокопије ових докумената које се чувају у Сарајеву, односно њихова регеста, која је саставио Абдулах Полимац. Исти је фотокопије обележио бројевима 88 и 240, а архивску серију именовано као *Ahkâm defteri* тј. „дефтера судских одлука“, тако да их М. Васић у свом раду наводи под скраћеницом АД, уместо MAD.

⁸ М. Васић, нав. место.

⁹ *Лексикон градова и тргова*, 60; Ж. Шћепановић, *Средње Полимље и Потарје – историјско-етнолошка расправа*, Београд 1979, 44, нап. 98; Р. Ћук, *Долазак Саса и успон Брскова*, Старо српско рударство, Београд 2002, 27, уз ограду да се у ово време под рудником Брсково вероватно подразумевао рудник Прошћење.

¹⁰ ВОА, *MAD ni*. 2775, s.1800.

Подручје на коме се налазило Брсково припадало је нахији Лимски Никшићи, која се простирала између река Таре, Лима и Љубовиђе (данас Доњи и Горњи Колашин).¹¹ У другој половини 15. и првој половини 16. века нахија Никшићи је припадала Босанском санџаку, а од 1550. године санџаку Херцеговина.¹²

Први подаци из 16. века којима располажемо о руднику Брсково потичу из сумарног пописа Призренског санџака из 1518. године. У њему се наводи да су пазарна места у Бихору: Никоља Црква¹³, Лозница¹⁴ и Орнице¹⁵, хас рудника Брсково.¹⁶ На основу наведеног може се закључити само да је Брскову раније додељен руднички хас, чији нам укупан број села није познат, као и да се главни трговачки промет рударских производа обављао долином Лима. Постојање хаса није нужно значило да је у то време у Брскову било рударске производње. Наиме, руднички хасови су одвојено издавани у закуп, па су често опстајали дуго по затварању рудника чије су име носили.

¹¹ О нахији Лимски Никшићи у 15. и првој половини 16. века детаљно у Н. Огуџ, *Nahija Limski Nikšići u popisnim knjigama Bosanskog sandžaka*, Zbornik izlaganja sa Okruglog stola o crnogorsko-turskom kulturološkom i ukupno civilizacijskom prožimanju (Podgorica, 16. маја 2009. године), Revija Forum, специјално издање (decembar 2009) 59–74. Рад је штампан двојезично на турском и српском. Превод на српски некомпетентно урађен. Поред грубих интервенција преводиоца (за вилајет Никшићи даје објашњење да се ради о граду Никшићу!), присутне су и бројне техничке грешке, због којих су делови турског текста изостављени.

¹² Н. Огуџ, нав. дело, 72.

¹³ Данас Никољац код Бијелог Поља.

¹⁴ Истоимено село поред Б. Поља. Секција Војно-географског института 1:50.000 (даље ВГИ), Пријепоље 578-4.

¹⁵ И данас Орнице, источно од Б. Поља, код Бољанинске реке (ВГИ, Пријепоље 578-4). Село истог имена постоји и југозападно од Б. Поља (ВГИ, Иванград 628-1). Уколико се под изразом „припада Бихору“ (*tâbi 'i Bihor*) подразумева нахија Бихор, онда би у обзир дошле само Орнице код Бољанинске реке, јер су се друге налазиле на подручју нахије Лимски Никшићи. Уколико се мисли на кадилук Бихор, онда би се податак могао односити и на Орнице, јужно од реке Љубовиђе, јер је територија бихорског кадилука била знатно већа од територије Бихорске нахије.

¹⁶ ВОА, *Defterhâne-i Âmirê Tahrîr Defteri* (даље *TD*) nu. 92, s. 2. У наредним пописима Призренског санџака, 1545–1548, 1571. и 1591. године, од наведених села уписана је само Никоља црква, увек у статусу султановог хаса, а без напомене да припада руднику Брсково. ВОА, *TD* 368, 13; Т. Катић, *Оптирни попис Призренског санџака из 1571. године*, Београд 2010, 429; Ankara, Tapu Kadastro Kuyûd-ı Kadîme Arşivi, *Tapu Tahrîr Defteri nu 55*, 149a.

С почетка двадесетих година поседујемо податке о закупу самог рудника Брсково. Он је у то време издаван у закуп с рудником Ржана, који се налазио на југозападном делу Копаника код врха Оштро Копље и једним мањим рудником, који нисмо успели да убицирамо, а чије се име може читати као Бељаница или Јеланица. Годишњи приходи државе од поменутих рудника обрачунати 9. фебруара 1521. износили су 36.000 акчи.¹⁷

С обзиром на то да су двадесете и тридесете године представљале кризни период у историји османског рударства, због којих је и извршена реформа законодавства и рударског пословања 1536. године¹⁸, може се претпоставити да се у том периоду производња у Брскову једва одржавала, или је сасвим обустављена. Опоравак османског рударства одвијао се споро и постепено да би тек од средине века уследио прави полет, када је за само две-три деценије широм европског дела Царства отворено или обновљено на десетине рудника.¹⁹

Документи које представљамо у раду настали су средином шездесетих година, када је период рударске експанзије за извесно време прекинут, услед глади која је 1564/65. године изазвала велику смртност и економски колапс у централним деловима Балкана.²⁰

Хронолошки прва по реду заповест од 18. 10. 1564. године, не односи се на именовање емина рудника Брсково, како је то М. Васић навео, већ на контролу његовог рачуноводства. Документ је упућен заиму Мехмеду, надзорнику царских прихода у санџацима Босна, Херцеговина и Клис.²¹ Њему је наложено да провери пословање емина Ејупа, кога је држава поставила да „путем еманета“ (*emânet*) управља рудником

¹⁷ Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Defterleri (TS.MA.d) 2200, s. 6b.

¹⁸ О кризи османског рударства види опширније у: С. Катић, *Рудник под османском влашћу у XV и XVI веку*, Историјски часопис 55 (2007) 133–155; С. Катић, *Ковачница на монети во Кратово за време владеењето на султанот Сулејман I Величествениот (1520–1566)*, Гласник. Институт за Национална историја 54, 1–2 (2010) 67–80.

¹⁹ У том периоду само у Смедеревском санџаку отворени су рудници Кучајна, Мајданпек, Решковица, Бах и Авала, а после неколико деценија обновљен је и рад рудника Рудиште.

²⁰ ВОА, *MAD* *nu.* 2775, s. 370, 411, 698.

²¹ ВОА, *MAD* 2775, 417. Заим Мехмед се у документима које објављујемо наводи као надзорник закупа царских прихода у санџаку Херцеговина, али се на основу других докумената из исте архивске серије види да се његова надлежност простирала и на санџаке Босна и Клис (*MAD* 2775, 97, 133, 260, 413, 416, 751 ...). Мукаге санџака Зворник припадале су Београдском надзорништву царских прихода.

Брсковом и хасовима Никшића у периоду од 26.06.1564. до 8.04.1565. године. Надзорник је био обавезан и да лично издвоји државни део прихода и да га пошаље у престоницу.²²

Управа путем еманета значила је да је Порта преузела непосредну управу над пословањем рудника и свог службеника поставила за емина, с унапред утврђеном платом. Овакав вид управе обично се уводио након раскида уговора о закупу рудника, или када није било потенцијалних купаца. У првом случају еманет је трајао до краја предвиђеног закупничког периода, а у другом три године. На основу наведеног може се закључити да је ранији трогодишњи закуп Брскова и хасова Никшића раскинут девет месеци пре краја, на колико је ограничена Ејупова управа. С обзиром на то да се раскид уговора обичавао на крају прве или друге фискалне године, разлог је вероватно била смрт купца или неки нагли поремећај у раду рудника. На претпоставку да је у Брскову било великих проблема, наводи и поменута заповест, која је издата само три и по месеца након Ејуповог постављења. Разлози за овакво поступање Порте се не наводе, али је могуће да је узрок била глад. Примера ради, као последица глади 1564/65. године, производња у руднику Кучајна је потпуно обустављена.²³

Други документ јесте кнежевски берат, али не кнеза у рударском насељу.²⁴ Берат је 4. септембра 1565. издат Војину, сину недавно преминулог Добрице, који је био, „кнез над селима Јавор, Бурене и Котражић која се налазе у нахији Никшић, а припадају царским хасовима рудника Брсково у санцаку Херцеговина“.²⁵ Наредба о издавању кнежевог берата садржи уобичајене фразе за ту врсту документа. Конкретних података о самом

²² *MAD* 2775, s. 417.

²³ *MAD* 2775, s. 680.

²⁴ Упор. Васић, нав. место.

²⁵ *ВОА*, *MAD* 2775, s. 249. Села Јавор, Бурене и Котражић данас не постоје. У пописима Босанског санцака регистровано је само село Јавор, које је 1516. године имало 40 кућа, 8 неожењених и 1 баштину, 1530. године чак 105 кућа, 2 удовице и 1 баштину, а 1542. године 26 кућа и 5 баштина (Н. Огуџ, нав. дело, 68, 70, 73). Данас на терену постоји планина Јаворова гора, код села Прошћења и катун Јаворова вода, источно од Брскова (ВГИ, Пријепоље 578-3 и Иванград 628-1). Село Бурене, које се, због недостатка дијакритичких тачака у османском тексту, такође може читати и као Торине, Борија или слично, као и село Котражић нису забележена у пописима Босанског санцака из прве половине 16. века. Топоними Бурен и Буренски до постоје у близини Јаворове горе (ВГИ, Пријепоље 578-3), а јужно од катуна Јаворова вода се налази катун Торине (ВГИ, Иванград 628-1). Котражић или томе сличан топоним нисмо нашли на савременим картама.

руднику Брсково нема, али указује да је део села нахије Никшићи, а можда и сва, био у оквиру хаса рудника Брсково.

Трећи документ од 22. 06. 1566. односи се на захтев надзорника да се у Брсково доведу сарафи ради кредитирања производње и да се хасу рудника додели још 20-30 села. Порта је пристала на довођење сарафа, док је пре одлуке о проширивању хаса тражила да се попишу околна села и поднесе извештај о њиховој насељености и статусу. Овај документ показује да је надзорник царских муката био уверен у значајан потенцијал рудника Брсково.

Превод, транскрипција и факсимили докумената

Док. I (BOA, MAD 2775, 417)

Заповест се пише надзорнику муката заиму Мехмеду: Потребно је да се прегледа рачуноводство емина Ејупа, који је, пре извесног времена, узео у еманет, од 16. Зилкаде 971. (26. 06. 1564) до 7. Рамазана 972. године (8. 04. 1565), рудник Брсково и Никшићке хасове. Пошто је важно и неопходно да се затражи и преузме, без икаквог мањка, оно што, према обрачуну, спада у мој иметак наређујем следеће: Када стигне [без имена] са мојом часном заповешћу, не оклевај и не одлажи ни тренутка! Потражи и доведи реченог емина, његове благајнике, другог мубашира и све оне који треба да буду присутни, где год да су, па, под надзором зналца, на лицу места добро преконтролиши, провери и испитај детаљне дефтере поменутог рачуноводства и питања која су сумњива. Захтевај у целости иметак који ми припада према обрачуну, узми га и предај овом мом склаву. Нека се све провери, а по питању рачуноводства уложи потребну бригу и пажњу и немој да прихватиш приказивање малог прихода већ се потруди и заложи да ти се преда највећи обрачун. Новац који стигне, скупа са детаљним књигама рачуноводства, стави у кесу, запечати и што брже пошаљи на моју Порту. Тако да знаш! Написано 12. Ребија првог 972. године (18. 10. 1564).

Док. II (BOA, MAD 2775, 249)

Повод писању писмена је следећи: Сада је надзорник муката послао представку на Порту да је умро Добрица, кнез у селима Никшићке нахије, Јавор, Бурене и Котражић, која припадају царским хасовима рудника Брсково у санцаку Херцеговина, и да је потребно да на његово место дође други кнез. Како је Војин, син овог покојника, способан да обавља кнежевску дужност, и неко је ко може да помогне и да оживи речена места²⁶ која припадају руднику Брсково, а неопходан је и користан у царском походу и приликом скупљања државног иметка, [надзорник муката] је затражио да буде милосрдно обдарен часним бератом.

Зато сам издао нови царски берат којим се речени штићеник Војин поставља за кнеза у наведеним селима уместо свог преминулог оца и наредио да, када стигне [берат] буде кнез у тим местима и да кнежевску службу обавља према устаљеном обичају и закону. Пошто, како треба, помаже склавовима и еминима који долазе да скупљају државни приход, и пошто нема замерки његовој служби, нека за њу добија, по закону, исто као и његов покојни отац раније. Нека га нико не спречава и не узнемирава! Тако да знате! Написано 8. Сафера 973. године (4. 09. 1565).

Док. III (BOA, MAD 2775, 1800)

Мостарском кадији и надзорнику заиму Мехмеду, пише се заповест: Сада си ти, који си надзорник, послао извештај мојој порти о томе да су потребни сарафи у руднику Брсково, који припада кадилуку Пријепоље у санцаку Херцеговина. Замолио си часну заповест којом би се неколико лица из слоја каматника, из касаба реченог санцака, уписала у сарафе овог рудника. Јер, када се сарафи постављају у рудник, како то закон налаже, онда они доводе до његовог унапређивања па се, укупно узевши, добија [више] руде из лагума и рупа дотичног рудника.

Такође си обавестио да ће напретку рудника допринети и, уколико се међу царским хасовима одреди двадесет, тридесет села да служе у руднику, а налазе се у његовој околини у Бихору.

С тога наређујем: Када стигне моја часна заповест, пронађи каматнике који су имућни и који могу да преузму одговорност и упиши их

²⁶ Мисли се на једну од уобичајених дужности кнеза да се стара о насељавању села тј. да доводи људе који ће обрађивати напуштену земљу.

у сарафе реченог рудника, са именом и иметком²⁷, па што пре обавести о томе моју Порту. После тога, биће онако како наложи моја заповест. А [села] која се налазе у близини рудника немој да узимаш у службу, већ прво попиши колико их има и како се зову, и која од њих су тимарска, па извести о томе. Тако да знате! Написано 4. Зилхиџе 973. године (22. 06. 1566).

Doc. I

[1] Mukâta'ât nâzır za'îm Mehmed'e hüküm yazıla ki: Bundan akdem Brskova ma'dene ve Nişik hâslarına [2] sene 971 Zi'lka'desi'nin on altısından sene 972 Ramazân'ın yedisine değın ber vech-i emânet [3] emîn olan Eyübün zamân-i emânetinde vâkı' olan muhâsebesi görilüb ber müceb-i [4] muhâsebe lâzım gelen mâlım müteveccih olanlardan bî-kusûr taleb ü tahsîl olunmak lâzım ve mühim olmağın [5] buyurdum ki: Hük-m-i şerîfimle [*isim yeri açıktır*] vardukda bir ân te'ehir ve tevakkuf itmeyüb emîn-i mezbûri ve hâzinlerini [6] ve sâir mübâşir olub huzûri lâzım olanları her kanda ise buldurub getürdüb zikr [7] olan muhâsebe-i vâkı' olan müfredât defterlerinden ve şübhe olan mevâddı [8] ehl-i vukûf ma'rifetiyle yerlü yerinden oñat vechile tefîş ve tefahhus idüb göresiz ber müceb-i [9] muhâsebe lâzım gelen mâlımı müteveccih olanlardan bî-kusûr taleb ve mezkûr kuluma tahsîl itdirüb [10] alub amma görilüb muhâsebenin mahsûlunda gereği gibi ikdâm ve ihtimâm idüb şöyle ki cüzvî mahsûl [11] göstere kabûl itmeyüb âlâ muhâsebeler virdirmeğe sa'y ü ikdâm eylesiz ve görilüb muhâsebesin [12] müfredâtı defterleriyle vâsıl olan akçasın der-kîse idüb ve mühürleyüb mu'accelen kapuma [13] gönderesiz şöyle bilesiz deyü tahrîren 12. Rebî'ü'l-evvel sene 972.

Doc. II

[1] Sebeb-i tahrîr yazıla ki: Hâliyâ mukâta'ât nâzırı kapuya arz gönderüb livâ-i Hersekte Brskova [2] ma'denine tâbi' havâss-i hümayûndan Nişik nâhiyesinde Yavor ve Burene ve Kotrajik nâm karyelerin [3] knezi olan Dobriça mürd olub yerine âhar knez lâzım olmağın mürd-i mezbûrin [4] Voyin knezlik uhdesinden gelmeğe kâdir ve bi'l-fi'l Brskova ma'deni mezbûrlerin

²⁷ Мисли се на новчани износ којим могу да кредитирају рударску производњу.

yerlerinde [5] vâkı‘ olub ihyâsından soñra mu‘âvenet ve sefer-i şâhîde olunub her vechile mâl-ı mîrî [6] gerekli ve yarar kimesne olmağın berât-i şerîf sadaka buyurulmak ricâsına arz [7] olundu deyü bildirmiş. İmdi mezkûr Voyin nâm zimmîyi mürd olan babası yerine [8] zikr olan karyelerin knez ta‘yîn idüb nev berât-i hümâyûn virdüm ve buyurdum ki varub [9] mahal-i mezbûrde knez olub olagelen âdet ve kânûn üzere knezlik hidmetin olasin [10]) mâdâm ki mâl-ı mîrî cem‘ine varan kullarına ve ümenâya gereği gibi mu‘âvenet ve muzâheret [11] idüb hizmetinde kusûri olmaya mukaddema mürd-i mezbûr babası hidmeti mukâbelesinde [12] ne vechile olunagelmiş ise kânûn üzere ol vechile ola kimesne mâni‘ ve mezâhim olmağa [13] şöyle bilesiz deyü tahrîren 8. Safer 973.

Doc. III

[1] Mostar kâdisına ve nâzır za‘îm Mehmed’e hüküm yazıla ki: Hâliyâ sen ki nâzırsın kapuma arz gönderüb livâ-i Hersekde [2] Prepol kazâsına tâbi‘ Brskova nâm ma‘dene sarrâf lâzım olmuşdur. Livâ-i mezbûrde ba‘zı kasabâtda ribâ-hôr [3] tâifesinden birkaç kimesneyi ma‘den-i mezbûre sarrâf yazmak için emr-i şerîf ‘inâyet olunub [4] kânûn muktezâsınca ma‘dene sarrâflık iderse ma‘denin ihyâsına sebep olub külliyet üzere ma‘den-i [5] mezbûr zuhûr itdirilen lağımı ve kuyları cevhere vâsıl olmuşdur. Ve ma‘den-i mezbûr kurbinde Biho[r] etrâfında [6] havâss-i hümâyûndan yiğirmi otuz karye ma‘den-i mezbûr hidmeti için ta‘yîn ve mukarrer olunurlarsa ma‘denin ihyâsına [7] ve terfisine bâ‘is olmak mukarrerdir deyü bildirmişsin. İmdi buyurdum ki hükm-i şerîfim vardukda [8] ma‘den-i mezbûr için ribâ-hôr tâifesinden kudreti olanlardan mütehammil olduğunalarda kimesneyi [9] ifşâ için sarrâf yazub ismiyle ve kudreti ile yazub ta‘cîl kapuma arz eylesin soñra emrim ne vechile [10] olursa öyle ola ve kurbinde olub ma‘den-i mezbûre hizmetinde olmayasın [11] kaç pâre karye var ise isimler ile yazub arz eylesin ve kimlerin tûmâri olduğun bile arz idersin şöyle bileler [12] tahrîren 4. Zi‘l-hicce sene 973.

۲۶۹
سید کریم مارند که مال با بقا طعاع و بنا نا طدی قیوم رضد کو تدریت لولای می رسد بقعا
بعدتت تا یع قولین میا یوتده نکشیر ناصید سینه باور و یونیم و قولین سیکر نام قوی لیک
کندی اولاده بی بییم و هر لولای بی بییم لولای بی بییم لولای بی بییم و هر لولای
و یعلی کندی نام سحران سینه کاکا قلدر و یعلی کندی سینه کاکا قلدر و یعلی کندی
ولتو اولوب لهنا سینه کاکا قلدر و یعلی کندی سینه کاکا قلدر و یعلی کندی
کد کلو و بی زر کتله اولما قنیر برات شریف صدقه بیور کچی و کالنه رضد
ل اولدی و بیو بلدرش لهدی اندکور و و بیتر نام و او بیور صدقه بیایا بی بییم
و کور اولده قنیر کندی سینه کاکا قلدر و یعلی کندی سینه کاکا قلدر و یعلی کندی
قنیر و بیور کندی لولای بی بییم و یعلی کندی سینه کاکا قلدر و یعلی کندی
مال اولما کال ایازی بی بییم و اولدی و اولدی و اولدی و اولدی و اولدی و اولدی
اولدی و اولدی و اولدی و اولدی و اولدی و اولدی و اولدی و اولدی و اولدی و اولدی
در سحران اولدی کندی لولای بی بییم و یعلی کندی سینه کاکا قلدر و یعلی کندی
سحران اولدی کندی لولای بی بییم و یعلی کندی سینه کاکا قلدر و یعلی کندی

MAD 2775, 249

Srdjan KATIĆ, Tatjana KATIĆ

SOME DOCUMENTS ON THE BRSKOVO MINE
IN THE 16TH CENTURY

Summary

Brskovo was one of the oldest and the biggest mines in the medieval Serbia. Many researchers assumed that it had ceased working several decades after falling under the Ottoman rule at the end of the 14th century. Three documents from the *Maliyeden Müdevver* series (MAD) preserved in Prime Minister's Ottoman Archive in Istanbul, which are presented here, clearly show that mine had been operating significantly longer.

The documents were issued between October 1564 and June 1566. The first of them refers to the Brskovo *emin*'s account register control. The second one presents the appointment of the *knez* in the villages belonging to the *hâs* of Brskovo's mine. The third document is the imperial order about the engagement of *sarrafs* (moneychangers and creditors) in the mine of Brskovo.

Keywords: Ottoman Empire, Brskovo, mining, *sarrafs*, *hâs*, 16th century.

Чланак примљен: 30. 04. 2014.

Чланак коначно прихваћен за објављивање: 15. 08. 2014.

